

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

v ktorej sa v závere sezóny 2007 podarilo odkryť a zdokumentovať novovekú kupolovú pec (Hladík 2008b).

Sondu zahnutú v roku 2007 sme vykopali s pomocou ťažkého mechanizmu. Severozápadný profil sme začistili a zdokumentovali. Situácia v troch novo otvorených sektoroch (98–100) v juhozápadnej časti plochy bola totožná so situáciou v okolitých sektoroch (Hladík 2008b). Pod niekoľko desiatok cm mohutnými fľovými náplavami sa nachádzala nevýrazná včasnostredoveká kultúrna vrstva. Pod touto vrstvou sa nachádzali len povodňové hliny bez nálezov. Jednoznačné stopy po novovekom osídlení sa v sektoroch 98–100 neobjavili. V kultúrnej vrstve sa nachádzali predovšetkým zlomky keramiky z prelomu 9. a 10. storočia. Na pomerne malom priestore troch sektorov (3 m²) sa v kultúrnej vrstve našlo celkovo päť zlomkov železných predmetov (dve rolničky, ostroha).

Marek Hladík

Literatura

- Hladík, M. 2007: Mikulčice (okr. Hodonín), *Přehled výzkumů* 48, 482.
- Hladík, M. 2008a: Mikulčice (okr. Hodonín), *Přehled výzkumů* 49, 412–413.
- Hladík, M. 2008b: Mikulčice-Valy (okr. Hodonín), Plocha B 2006–08 (č. 82) v „severozápadnom podhradí“, Rkp. nálezové správy. Uloženo: Archív nálezových správ ARÚ AV ČR Brno, v. v. i.
- Poláček, L., Mazuch, M., Hladík, M., Bartošková, A. 2007: Stav a perspektivy výzkumu podhradí mikulčického hradiště. *Přehled výzkumů* 48, 119–142.

Resumé

Burgwall Mikulčice-Valy, nordwestliches Suburbium, Grabungsfläche B 2006–08. Mittlere Burgwallzeit. Siedlung. Suchgrabung.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

„Podbřežníky“. Starohradištní–středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum.

Polykulturní lokalita v trati „Podbřežníky“ je na základě povrchového výzkumu známá již z dřívějšíka (Škojec 1997, 2005). V její těsné blízkosti, v trati Panské, se nachází velkomoravské a mladohradištní pohřebiště zkoumané v letech 2000–2001 (Poláček, Marek, Škojec, Skopal 2000, 2001). V roce 2006–2007 bylo na lokalitě započato s realizací plánované výstavby rodinných domů. V předstihu před stavební činností byl na ploše pěti stavebních parcel proveden výzkum (ARÚ AV ČR Brno, v. v. i., pracoviště Mikulčice), který odkryl část raně středověkého, mladobronzového a laténského sídliště (Mazuch, Škojec 2007, Mazuch 2008). Výzkum v roce 2008 proběhl na dvou dalších stavebních parcelách. Na zkoumané ploše bylo prokopáno celkem 12 objektů. Do starohradištního období lze pravděpodobně přiřadit obj. 82, v jehož výplni byly nalezeny zlomky keramiky, pekáče,

strusky, mazanice, brousku, několik atypických želez, zlomky kostěného hřebene a velké množství rybích kostí, šupin a drobných zvířecích kostí (např. kost raka). Největší počet, celkem 8 objektů, je možno datovat do středohradištního období (obj. 83–86, 91–93). Na základě nečetných atypických zlomků keramiky lze alespoň rámcově do raného středověku přiřadit obj. 88 a 89. Ani u zbývajících dvou objektů (obj. 87 a 90), v jejichž výplních byly nalezeny pouze nečetné atypické pravěké zlomky keramiky, nemůžeme vyloučit jejich raně středověké stáří. Opravňuje nás k tomu především téměř uniformní vzhled všech prokopaných objektů.

Osm prozkoumaných objektů lze označit jako obilnice, v nichž bylo uchováváno obilí nejen pro potřeby samotné vesnice, ale zřejmě i pro nedaleké velkomoravské hradiště Mikulčice-Valy (Mazuch 2008). V předešlých sezonách bylo na „Podbřežnicích“ odkryto patrně až 18 velkomoravských obilnic, celkem jich tedy z této lokality spolu s výše vzpomenutými objekty známe již 26! Zkoumané sídliště představuje první hmatatelný doklad archeologického modelu, počítajícího s existencí „satelitních“ vesnic, které v zázemí velkomoravských mocenských center plnily nejen roli při zásobování potravinami, ale jak se ukazuje právě na základě výzkumu popisovaného sídliště, mohly zde být prováděny i některé specializované výrobní činnosti (Mazuch 2008).

Marian Mazuch, Jaroslav Škojec

Literatura

- Mazuch, M. 2008: Slovanské sídliště v poloze Mikulčice „Podbřežníky“. *Přehled výzkumů* 49, 165–181.
- Mazuch, M., Škojec, J. 2007: Mikulčice (okr. Hodonín), „Podbřežníky“. Časně slovanské a středohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum. *Přehled výzkumů* 48, 482–483.
- Poláček, L., Marek, O., Škojec, J., Skopal, R. 2000: Mikulčice (okr. Hodonín), Polní trať „Panské“. Slovanské pohřebiště. Záchranný výzkum. *Přehled výzkumů* 41, 170–171.
- Poláček, L., Marek, O., Škojec, J., Skopal, R. 2001: Mikulčice (okr. Hodonín), „Panské“. Středohradištní a mladohradištní období. Pohřebiště. Záchranný výzkum. *Přehled výzkumů* 42, 217–218.
- Škojec, J. 1997: Archäologische Fundstätten und Funde im „Hinterland“ des Burgwalls von Mikulčice (Katastralgebiete Hodonín, Lužice, Mikulčice, Moravská Nová Ves). In: L. Poláček (ed.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice* II. Brno, 343–397.
- Škojec, J. 2005: Archäologische Fundstätten und Funde im „Hinterland“ des Burgwalls von Mikulčice (Katastralgebieten Čejkovice, Dolní Bojanovice, Dubřany, Hodonín, Josefov, Lužice, Mikulčice, Moravská Nová Ves, Moravský Písek, Mutěnice, Petrov, Raťškovice, Rohatec, Strážnice, Vacenovice, Vnorovy, Vracov). In: L. Poláček (ed.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice* VI. Brno, 289–344.

Resumé

Mikulčice (Bez. Hodonín). „Podbřežníky“. Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

„U školy“ – intravilán obce. Raný, vrcholný–pozdní středověk, novověk. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Při kopání základů pro přístavbu základní školy v Mikulčicích v srpnu 2008 byly nalezeny lidské kosti. Následným záchraným výzkumem bylo pracovníky mikulčické základny ARÚ AV ČR Brno, v. v. i., zjištěno na ploše výkopu o rozměrech 0,8 × 5,5 m celkem 32 hrobů z mladohradištního období, vrcholného až pozdního středověku a novověku.

První vrstva hrobů se nacházela 150 cm pod dnešním povrchem. Do podloží v úrovni 190 cm byly zahloubeny pouze nejnižší položené hroby (dno nejhlubší hrobové jámy sahalo do v hl. 207 cm). Kostry měly různou orientaci, většinou směřovaly nohama k JV. Počet hrobů a jejich časté vzájemné porušování dokládá velkou intenzitu pochovávání v širším prostoru kolem kostela. Za mladohradištní lze s jistotou označit pouze hrob 9, ležící v hl. 170 cm a datovaný rámcově do 12. stol. Obsahoval bronz. prsten, bronz. nášivku (?) a náhrdelník z korálků a dvou kovových perel; po obou stranách lebky bylo nalezeno po třech bronzových esovitých záušnicích. Ve stejné hloubce jako hrob 9 se nacházely evidentně mladé (vrcholně středověké až novověké) hroby, např. hr. 23, 24, 28 a 30 – všechny se železnými hřeby, nebo hr. 29 s mincí, bronz. zapínacími háčky a bronz. kazetovým řetězem.

V mladších, vrcholně středověkých až novověkých hrobech byly nalézány železné hřeby, bronz. medailonky, křížky, mince, ozdoby oděvů apod. V mnoha hrobech byly zachyceny zbytky dřevěných rakví. V Hrobě 5 se dochovaly zbytky oděvu.

Lokalita byla zkoumána již v letech 1981–1985 (Klíma 1987). Jde o mladohradištní pohřebiště z 12.–13. století a pozdější kostelní hřbitov. Na rozdíl od mladých hrobů, které se koncentrovaly kolem kostela, leželo mladohradištní pohřebiště poněkud stranou, cca 25 až 50 m západně od kostela. Výše uvedený hrob 9 patřil k okrajové, kostelu přilehlé části pohřebiště. Zda v místě dnešního, v jádru gotického kostela Nanebevzetí P. Marie stála již ve 12. století románská kostelní stavba, nelze prokázat.

Nález mladohradištního pohřebiště, středověkého a novověkého hřbitova v blízkosti školy a přilehlého kostela v Mikulčicích je z hlediska sídelního vývoje obce velmi důležitý. Ovšem předpoklad přímé kontinuity mladohradištního až novověkého pochovávání, která se zde nabízí, bude třeba dále ověřovat.

Lumír Poláček, Radovan Rutar

Literatura

Klíma, B. 1987: Řadové pohřebiště z 12.–13. století v Mikulčicích (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 1985, 47–48, Abb. 14, Taf. 8.

Resumé

Der Befund des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes aus dem 12.–13. Jh. und des mittelalterlichen und neuzeitlichen Friedhofs an der Maria Himmelfahrts-Kirche in Mikulčice aus den Jahren 1981–1985 und 2008 ist hinsichtlich der Siedlungsentwicklung des Ortes von großer Bedeutung. Die Voraussetzung einer Kontinuität der jungburgwallzeitlichen-mittelalterlichen/neuzeitlichen Bestattung ist jedoch weiter zu überprüfen.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Havlíčková ulice 236, p. č. 78. Mladší doba hradištní, vrcholný středověk. Pohřebiště, sídliště, městečko. Záchraný výzkum.

V prosinci 2008 započal záchraný archeologický výzkum vyvolaný stavbou rodinného domku na parcele č. 78 v Havlíčkově ulici. Plocha leží v intravilánu obce Modřice přibližně 80 m vzdušnou čarou od kostela sv. Gotharda a 50 m od náměstí Svobody (obr. 88). Celková zkoumaná plocha má rozměry 10 × 10 metrů. Dochované archeologické terény měly mocnost přibližně 1,2 m.

Výzkumem se podařilo zachytit sídlištní aktivity v rámci městečka, předběžně datované do 15. století. Jednalo se o relikt základu nadzemní stavby, tvořené žlabem s kúlovými jamkami na dně, nejspíše hospodářského charakteru, a dále pak o pozůstatky lochu při hranici parcely směrem do ulice. Blíže nezjištěnou výrobní aktivitu na parcele dokládají reliktů devíti pyrotechnologických zařízení, zčásti ve vzájemných superpozicích.

Další časový horizont osídlení zkoumané plochy představuje zahloubená, nejspíše potravinářská pec i s dochovanou předpecní jámou. Předběžně ji lze datovat do poloviny 13. století s možným přesahem do 1. poloviny 14. století. Důležitým zjištěním je skutečnost, že tento objekt zčásti porušuje starší hrob.

Nejstarší aktivitou na parcele je odkryv nejspíše pokračování již dříve známého a narušeného pohřebiště, které bylo objeveno v roce 1977 v jihozápadním cípu náměstí Svobody (Měřínský 1980, 87; Měřínský 1984, 355–359; Stloukal 1983, 67–68). Toto pohřebiště pokračovalo pravděpodobně směrem na jihozápad a dále mimo námi zkoumanou plochu. Při novém výzkumu se podařilo odkrýt celkem devatenáct hrobů. Mrtví leželi na zádech (jen jeden hrob asi v mírně skrčené poloze, na boku), s rukama podél těla (výjimečně složenýma v klíně). Část nebožtíků ležela i v rakvích. V hrobech se podařilo nalézt dvě esovité náušnice (hrob 813), tři denáry (ležely vždy v oblasti pánve; hroby 806, 817, 818), šest korálků (dětský hrob 804, 2 korálky byly skleněné, ostatní hliněné) a jeden bohatě zdobený dvojdílný parohový předmět neznámého účelu (hrob 802). Dle nálezů datujeme pohřebiště do 11. století a podle určení jednoho z denárů (hrob 806: denár určil Jan Videman jako ražbu uherského krále Štěpána I., vládnoucího v letech 997–1038) do jeho první poloviny. Dalším zpracováním je nutné vyřešit rozdílné datování nejspíše jednoho pohřebiště, protože jeho dříve objevený fragment byl datován do poloviny 13. století na zá-